

Noord-Brabant,
Gelderland en Overijssel:

Van regionale kracht naar Europese impact

Samen investeren in hét motorblok van
de Nederlandse innovatieve maakindustrie

Provincie Noord-Brabant

provincie
Gelderland

provincie Overijssel

Brabantse Ontwikkelings Maatschappij

Catalyzing Change

oost.nl

Oproep en aanbod

De nationale koers naar een toekomstbestendige, concurrerende economie en industrie vindt haar kracht in sterke provincies. In Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel werken bedrijven en kennisinstellingen aan technologische oplossingen voor de grote maatschappelijke uitdagingen van deze tijd en de toekomst. Hier bevindt zich het motorblok van de Nederlandse maakindustrie.

Een fijnmazig ecosysteem, waarin hightech wetenschap en onderwijs, innovatieve startups en gevestigde bedrijven samen zorgen voor economische groei, ontwikkeling van

vakmanschap, nieuwe banen, technologische doorbraken en export. Kortom: het nationaal (toekomstig) verdienvermogen.

In onze provincies zijn de koplopers in strategisch belangrijke (sleutel)technologiegebieden gevestigd, zoals op gebied van semicon, fotonica, biotechnologie, medische technologie, life sciences en duurzame voedselsystemen. De samenwerking tussen provincies, bedrijven en kennisinstellingen is krachtig – en klaar voor een volgende stap.

Als land moeten we nu keuzes maken en gericht investeren in de pijlers van onze toekomstige welvaart.

En dat is niet alleen een kans, maar het is ook nodig. De internationale concurrentie neemt snel toe en het toekomstig verdienvermogen van Nederland staat onder druk. Zoals het advies van Draghi over de Europese concurrentiekracht onderstreept, dreigt Europa economisch achterop te raken als we niet tijdig en doelgericht handelen. We zien dat er een jaar na verschijning weliswaar enige voortuitgang is geboekt, maar nog met te weinig resultaat. De opdracht aan de heer Wennink maakt eens te meer duidelijk dat het versterken van onze economische fundamenteën geen vrijblijvende opgave is, maar een nationale noodzaak.

Als land moeten we nu keuzes maken en gericht investeren in de pijlers van onze toekomstige welvaart. Dat vraagt om intensieve samenwerking tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke partners. De ontwikkeling van een sterke, innovatieve maakindustrie in onze provincies is daarbij niet alleen van regionaal belang. Juist op nationaal en Europees niveau vormt deze sector een strategische sleutel tot economische weerbaarheid en geopolitieke positie. Alleen door samen te investeren in innovatie, talent en infrastructuur kunnen we het vestigingsklimaat versterken en onze concurrentiekracht duurzaam vergroten.

Daarom bundelen de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel hun krachten in industrie- en innovatiebeleid. We roepen het Rijk op om met ons mee te doen. Samen met onze regionale ontwikkelingsmaatschappijen BOM en Oost NL, doen wij een krachtig aanbod aan de minister van Economische Zaken: werk met ons aan een gerichte investerings- en innovatie-agenda voor de maakindustrie, op de terreinen waarin onze provincies al een sterke uitgangspositie hebben en aan de randvoorwaarden talent, ruimte en

infrastructuur. Investeer met ons in kennis en kunde op gebied van de sleuteltechnologieën, in opschaling van innovatieve oplossingen voor urgente maatschappelijke uitdagingen en in groeimarkten van de toekomst.

We nemen als provincies verantwoordelijkheid voor continuïteit en versnelling en uitvoering van initiatieven. Tegelijkertijd hebben we het Rijk nodig voor richting, schaal en structurele investeringen. Alleen door wederzijds commitment en samenwerking kunnen we het organiserend vermogen, de ruimte en de regie bieden die nodig zijn om het verschil te maken – op het juiste schaalniveau, met zichtbare impact. Nauwe samenwerking en afstemming in industrie- en innovatiebeleid tussen Rijk en provincies is nodig om dit unieke fundament van technologisch ondernemerschap en toekomstig verdienvermogen van Nederland en Europa te behouden. Want technologisch leiderschap begint in onze provincies – strategische autonomie voor Europa ook.

Met vriendelijke groet,

namens Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel,

Martijn van Gruijthuijsen
Gedeputeerde voor Noord-Brabant
(Economie, Talentontwikkeling & Financiën, lid Europees Comité van de Regio's)

Helga Witjes
Gedeputeerde voor Gelderland
(Economie, Innovatie en Internationalisering, Onderwijs en arbeidsmarkt, Financiën en Sport)

Erwin Hoogland
Gedeputeerde voor Overijssel
(Economie, Internationaal & Defensie)

1. Wat ons bindt, maakt ons sterk

Het concurrentievermogen van Europa en Nederland staat of valt met het vermogen om te innoveren, voorop te lopen in kritieke technologieën, denkkracht te delen en ervoor te zorgen dat alle regio's kunnen floreren.

Dit is niet alleen een kans maar ook een noodzaak, zoals de adviezen van Draghi en Letta over innovatiefalen, nieuwe geopolitieke werkelijkheid en interne marktwerking aan de Europese Commissie hebben onderstreept. Deze tijd vraagt om een stevige afstemming van industrie- en technologiebeleid op alle niveaus. De op innovatie toegespitste ecosystemen van bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden in Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel zijn de schaal, waarin dit in de dagelijkse praktijk gebeurt.

In deze provincies bevindt zich immers het hart van innovatief Nederland en de Nederlandse (hightech) maakindustrie. Meer dan twee derde van de Nederlandse (hightech) maakindustrie is hier gevestigd. Belangrijk is dat we ons leiderschap op strategische technologische schakels beter borgen in de nationale én de regionale economie. Dat vraagt om samen strategische keuzes maken, gezamenlijke agenda's en uitvoering.

Als drie provincies willen we dan ook om die redenen gezamenlijk meer inzetten op technologische excellentie en economisch sterke waardeketens in de volgende voor de maakindustrie strategische technologieën en toepassingsgebieden:

1. **Deeptech toepassingen: semicon, geïntegreerde fotonica en quantum**
2. **Medische technologie en life sciences**
3. **Bio- en foodtechnologie**

De Nationale Technologie Strategie biedt hiervoor concrete aanknopingspunten. Want maar liefst negen van de tien geprioriteerde strategische technologiegebieden uit deze strategie zijn geconcentreerd in onze drie provincies (blijkens o.a. onderzoek van Balland en Boschma).

Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel hebben op veel technologiegebieden een historisch gegroeide voortrekkersrol, door de aanwezigheid

van bedrijven en kennisinstellingen die op deze gebieden voortdurend innoveren. Die innovatiekracht en economische spilpositie mag nu niet verslappen. De schaal en de economische dynamiek in deze drie provincies laat zien dat met gerichte investeringen (regionale) initiatieven van de grond komen, beter op elkaar aansluiten en ontwikkelingen worden versneld. Provincies en ontwikkelingsmaatschappijen dragen hier in belangrijke mate aan bij. We werken samen met vergelijkbare regio's op Europees niveau en bouwen aan (internationale) waardeketens, zoals met Vlaanderen, Beieren en Baden-Württemberg.

De randvoorwaarden voor een succesvol technologie- en industrieel vestigingsklimaat staan onder druk. Op het gebied van ruimte voor hoogwaardige bedrijvigheid, krapte op het elektriciteitsnetwerk, beperkingen door stikstof, kennisinfrastructuur en arbeidsmarkt liggen er de nodige uitdagingen en knelpunten. En ook een toekomstbestendige voedselproductie zal ruimte vragen. Dat is op te lossen met integrale planvorming, zoals bij het versterkingsplan voor de microchip-sector is gebeurd (project Beethoven).

De toekomst van de technologische maakindustrie verbindt ons. De provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel maken graag samen met de minister van Economische Zaken duidelijke afspraken over de vertaling van de Nationale Technologie Strategie naar concrete investeringen, innovatieprogramma's en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Daarbij werken we nauw samen met onze regionale ontwikkelingsmaatschappijen BOM en Oost NL en nodigen we tevens kennisinstellingen en bedrijven van buiten onze provinciegrenzen uit om samen te werken in onze waardeketens en ecosystemen. Alleen samen kunnen we de technologische kracht en het verdienvermogen van Nederland versterken – en bijdragen aan een concurrerend en strategisch sterk Europa.

De uitwerkingen van de Nationale Technologie Strategie, de recente industriebrief over het 'Industriebeleid met focus', het rapport 'Groeimarkten voor Nederland' en het advies van de heer Wennink zien wij als noodzakelijke stappen naar een stevig richtinggevend kader op Rijksniveau.

2. Track record, een krachtig fundament (van de provincies)

Pieken in de Delta

Van 2005 tot 2010 kenden we in Nederland de Pieken-in-de-Delta gebiedsgerichte innovatieprogramma's. Dat heeft de kiem gelegd voor de inspanning van provincies voor economisch gedreven innovatie en maatschappelijke transitities alsmede de inspanningen bij de (door)ontwikkeling van verscheidene succesvolle innovatie-campussen. In de landsdelige en door de EU verplicht gestelde Slimme Specialisatie Strategieën zijn de ervaringen door vertaald naar de EFRO innovatieprogramma's. Vanuit die achtergrond zijn meer recente initiatieven genomen en tot uitvoering gebracht.

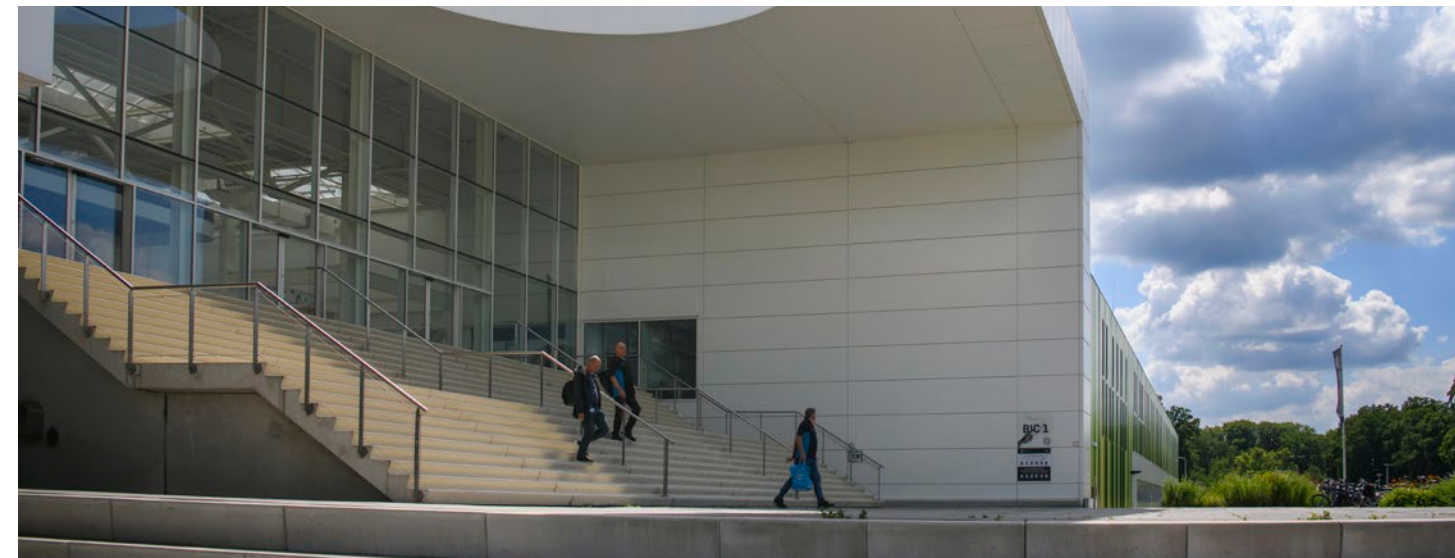
PhotonDelta (sinds 2017)

De provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel hebben eerder de handen ineen geslagen op gebied van geïntegreerde fotonica. Vanwege de sterke kennis- en uitgangspositie op gebied van semicon in onze regio's Zuidoost-Brabant (met o.a. TU/e en ASML), Twente (o.a. UT en Demcon) en Lifeport Arnhem-Nijmegen (o.a. NXP en BESI) ligt samen optrekken voor de hand. Deze symbiotische samenwerking sinds 2017 heeft geleid tot de oprichting van stichting PhotonDelta met gezamenlijke agenda, programmering, investeringen en promotie. Voor PhotonDelta zijn de afgelopen jaren niet voor niets honderden miljoenen euro's toegekend

door Europa, het Rijk en de provincies, hetgeen door private partners opgehoogd wordt tot meer dan een miljard euro aan investeringen. Inmiddels bestaat het ecosysteem uit tientallen veelbelovende fotonica-bedrijven en even zoveel technologie- en R&D-partners. Het laat zien dat de bestuurlijke samenwerking, investering en kennisuitwisseling tussen onze drie provincies maximaal effect heeft gesorteerd. Zonder initieel vliegwielt vanuit de regio(deal) en onze provincies had PhotonDelta de opschaling naar Nationaal Groeifonds en Europa veel moeilijker bereikt.

ChipNL-programma voor een sterk en weerbaar Europa (2025)

Als provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel hebben we samen een steunverklaring afgegeven voor het ChipNL-programma dat bij het kabinet is ingediend. Het plan sluit aan op de ambities in de Nationale Technologie Strategie voor het verdienvermogen van Nederland. In de Miljoenennota is onlangs opgenomen om de halfgeleiderindustrie een impuls van €230 miljoen te verlenen via IPCEI-AST. Dat juichen wij toe. Wij zijn als provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel en de ontwikkelingsmaatschappijen bereid de vliegwielfunctie te vervullen in de opstartfase met gerichte investeringen, (regionale) initiatieven beter op elkaar aan te laten sluiten en daarmee de speerpunten van het ChipNL-programma te versnellen.

Battery Competence Cluster - NL

Innovatieve batterijtechnologie is onmisbaar voor het realiseren en versnellen van de energietransitie. Met de opkomst van elektrificatie van voertuigen, de aanhoudende stikstofcrisis en het probleem van netcongestie is de noodzaak van het ontwikkelen en toepassen van nieuwe batterijtechnologie voor transport en energieopslag groot. Nederland heeft veel kennis en bedrijven op specifieke onderdelen van de batterijketen. Om mogelijkheden van batterijtechnologie te benutten en te versnellen is in 2021 het Battery Competence Center opgericht, door de provincie Noord-Brabant en BOM samen met Brainport Development, het bedrijfsleven (DAF, VDL, Damen Shipyards en ELEO Technologies), met kennisinstellingen (TNO en TU/e) en brancheverenigingen (RAI Automotive Industry NL en Netherlands Maritime Technology). Provincie Overijssel en Oost NL zijn niet lang daarna aangehaakt en hebben daarmee de daadkracht vergroot. Het innovatieprogramma is inmiddels omgedoopt tot Battery Competence Cluster – NL, waarin steeds meer partijen in de batterijtechnologie-waardeketen zijn aangehaakt.

European Semicon Regions Alliance (ESRA)

De drie provincies zijn lid van de in 2023 opgerichte European Semicon Regions Alliance (ESRA). Vanuit die rol werken we samen met andere Europese regio's aan internationale waardeketens en human capital voor micro-electronica. ESRA heeft position papers uitgebracht die serieus door de Europese Commissie, Raad en Parlement worden betrokken bij het Competitiveness Compass en Fund en de ChipsAct 2.0. In die hoedanigheid is het wenselijk steviger betrokken te zijn in de uitwerking van de NTS en de

Semicon Board NL, om over en weer de positie te versterken.

Green Deal eiwitrijke gewassen – Nationale eiwitstrategie

Eiwittransitie is als één van de regionale innovatiespeerpunten in landbouw en voedselsystemen benoemd in de Green Deal Eiwitrijke Gewassen uit 2022. Met investeringen door het Rijk, provincies, kennisinstellingen en koploperbedrijven in Brabant, Oost-Nederland en elders is dit thema uitgegroeid tot een belangrijke aanjager van veranderingen in teelt en verwerking en worden plantaardige eiwitproducten inmiddels breed geëxporteerd in Europa. De eiwittransitie draagt ook bij aan natuurinclusieve landbouw.

Regionale Innovatie Agenda's

Met de Brabantse Innovatiecoalities en Think East Netherlands zijn er krachtige overlegplatformen ontstaan met deelnemers uit (georganiseerd) bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en regionale overheden. In werkgroepen wordt initiatief genomen en nieuwe innovatieprogramma's en projecten ontwikkeld. Daarmee voorzien deze netwerken ook in een voortdurende vertegenwoordiging van partners uit de drie provincies in nationale en Europese programma's.

Vanuit deze ervaringen wordt een robuuste structuur en fijnmazige programmering uitgewerkt op een drietal thema's die de maakindustrie in elk van de drie provincies raakt.

3. Semicon, geïntegreerde fotonica en quantum

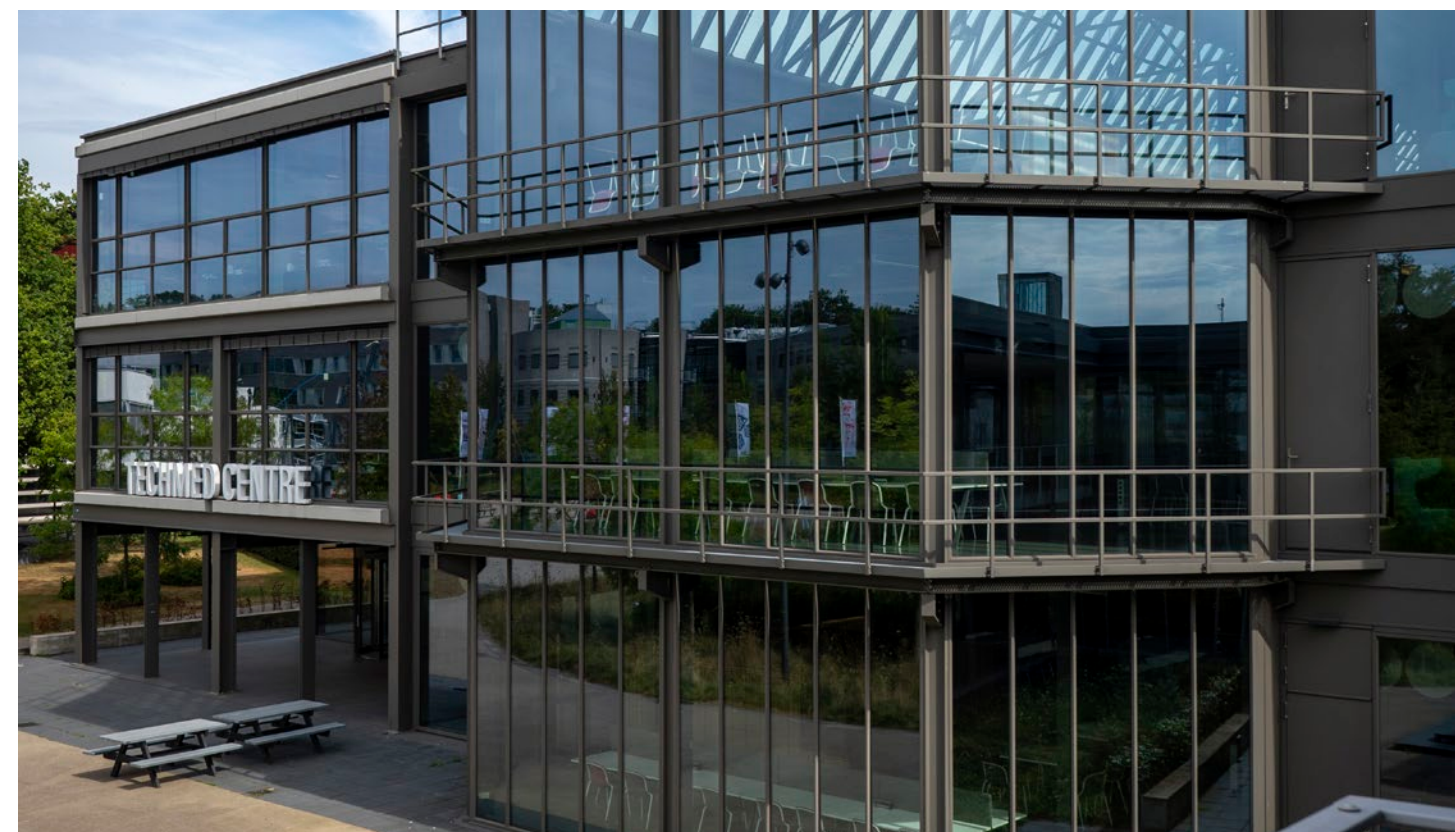
Motivatatie

Deze semicon-, fotonica- en quantum-waardeketens zijn zeer complex, gespecialiseerd en internationaal sterk geconcentreerd. In de bestaande en toekomstige semicon-waardeketens hebben Nederlandse bedrijven een sterke controlerende positie en zijn daarom van strategisch belang voor de Europese en mondiale toelevering van kennisdiensten, apparatuur en hoogwaardige componenten. We zijn met name sterk in drie deeptechnologiegebieden: semiconductor-productietechnologie, chip design en fotonica/quantum.

De semicon industrie omvat in Nederland bijna 65.000 arbeidsplaatsen en kent een omvang van 590 miljard tot een geschatte omvang van 1300 miljard in 2030. De positie van de semicon-industrie staat onder druk vanwege belangrijke randvoorwaarden, zoals voldoende technisch talent, vestigingsruimte en beschikbaarheid van materialen en energie. Daarbij heeft de industrie een opgave om duurzamer en meer circulair

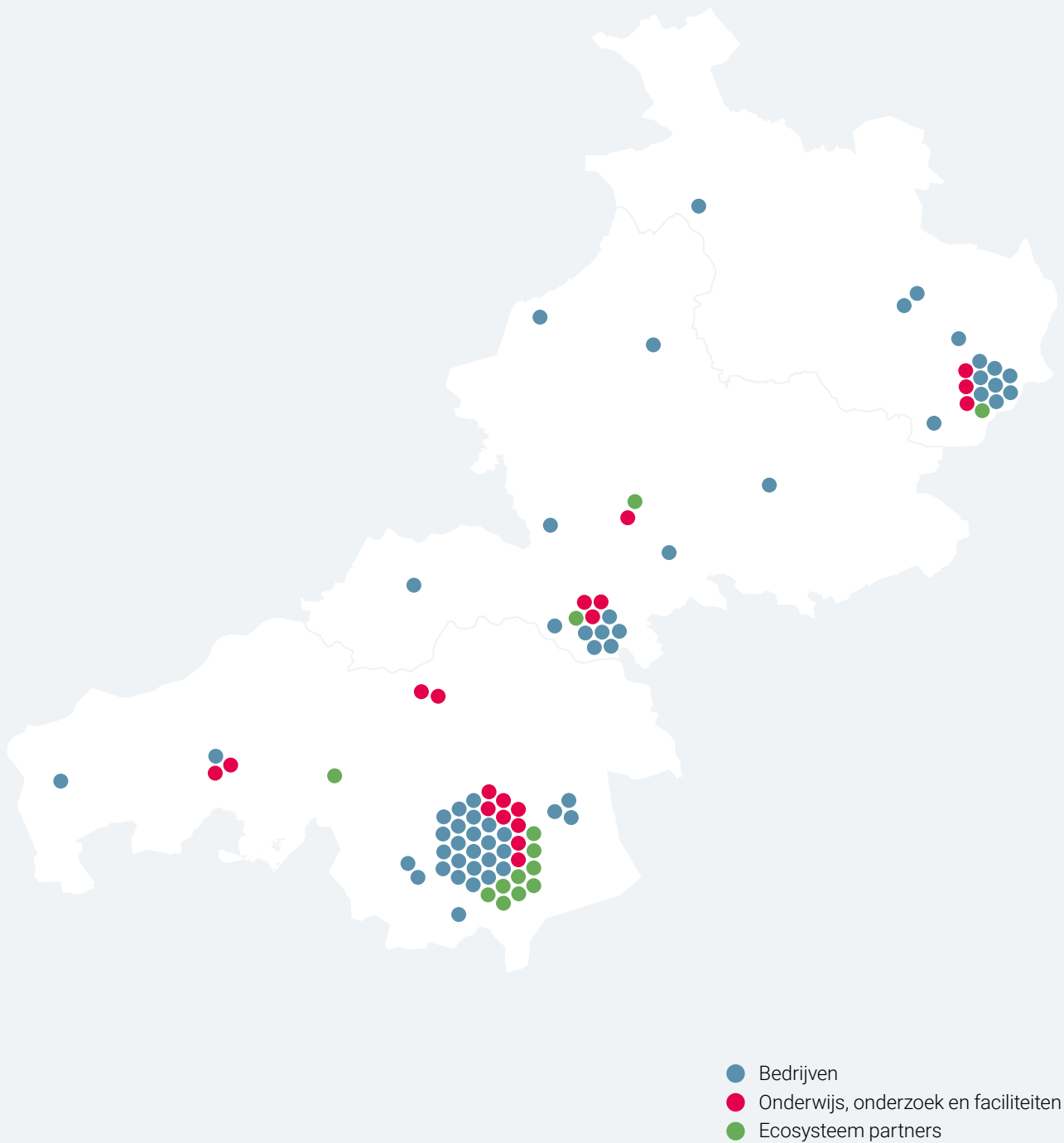
te worden. Het advies van Draghi uit 2024 onderstreept deze kwetsbaarheden alsmede de achterstand van Europa in strategische technologieën, zoals kunstmatige intelligentie, geavanceerde elektronica en robotica.

Voor het overgrote deel is deze deeptech industrie gevestigd in Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel. Het behoeft geen toelichting dat bedrijven als ASML, NXP, Philips, VDL, Besi en Demcon en kennis- en onderzoeksinstituten als de TU/e, Universiteit Twente en TNO Holst Centre daar belangrijke spelers in zijn, met een enorme keten aan mkb en toeleveranciers in de nabije omgeving.

Semicon, geïntegreerde fotonica en quantum

Op deze afbeelding is een geografisch overzicht gegeven van toonaangevende bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen, faciliteiten en ecosysteempartners die sterk inzetten op deep-technologie. Dit overzicht is niet uitputtend, maar geeft een goed beeld van de concentraties en perspectief.

Meer dan 90% van de Nederlandse semicon-industrie is gevestigd in Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel.

Uitdaging

De deep-tech-waardeketen is zeer complex, gespecialiseerd en internationaal sterk geconcentreerd. Nederland heeft een belangrijke positie in die internationale keten. Internationaal nemen de spanningen echter toe en willen landen als de VS en China een steeds groter deel van de waardeketen in eigen land krijgen. Ze investeren tientallen miljarden aan private en publieke middelen in deze industrie. Op dit moment blijven wij in Nederland en Europa hierbij achter. We hebben afgelopen jaar met het nationale Versterkingsplan Microchipsector, onder de noemer Beethoven, een goede, betekenisvolle stap gezet om de halfgeleidersector in Nederland te kunnen laten doorgroeien. Maar er is meer nodig om in 2035 een internationaal toonaangevende en duurzame kennis- en industriepositie te behouden. Beethoven speelt met name in op de belangrijke randvoorwaarden (op gebied van wonen, bereikbaarheid, netcongestie en talentontwikkeling) om de groei van de sector te kunnen faciliteren, maar betreft geen investeringen in de innovatie- en concurrentiekracht van de sector.

We moeten ons richten op essentiële onderdelen van de waardeketen waarbij Nederland een mondiaal leidende positie heeft om wederzijdse afhankelijkheden te creëren en zodoende onze weerbaarheid te versterken. Daarnaast de productiecapaciteit te vergroten op Europese schaal om minder afhankelijk te worden van andere werelddelen in onze behoefte aan bijvoorbeeld chips. ChipNL en de Semicon Board spelen daar een belangrijke rol in.

De doorontwikkeling van de deep-tech-industrie stelt nieuwe en hogere eisen aan vestigingslocaties voor wat betreft huisvesting,

energievoorziening, koelwater en toegankelijkheid. De drie provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel en de bijbehorende ROM's zijn via posities in eigenaarschap, gronden en opstallen, investeringen in startups en financiering van (her) ontwikkelprogramma's al in sterke mate bij deze locaties, zoals onze campussen, betrokken. Een goed functionerend financieringslandschap is cruciaal voor het stimuleren van innovaties, ontwikkeling van startups en het toenemen van het concurrentievermogen van de economie. Voor deep-tech startups blijkt 40% meer kapitaal nodig te zijn om de markt te bereiken dan voor traditionele tech startups. BOM en Oost NL vervullen een sleutelrol als actieve venture capital investeerders in startups in Nederland. De inschatting van ROM-NL, waarin BOM en Oost NL een significante rol spelen, is dat er voor de komende vier jaar maar liefst € 8 miljard benodigd is voor de doorgroei van de huidige portefeuilles. Daarnaast dient de portefeuilles verbreed en gediversifieerd te worden, waar ook weer additioneel risicokapitaal voor nodig is.

Ecosysteem perspectief

Meer dan 90% van de Nederlandse semicon-industrie is gevestigd in Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel. In de regio's Zuidoost-Brabant, Arnhem-Nijmegen en Twente bevinden zich de grootste vestigingslocaties en campussen van de technologische maakindustrie. Vele van deze campussen zijn van nationaal belang en functioneren als strategische ankerpunten in de Nederlandse deep-tech-industrie.

De regio Zuidoost-Brabant is onbetwist het historische en actuele hart van de deep-tech-industrie in Nederland, vanwege de concentratie en schaal van de aanwezige kennisinstellingen en bedrijven. Met de TU/e, het IMEC-TNO Holst Centre, PhotonDelta, de High Tech Campus, de Brainport Industries Campus, de Automotive Campus, Strijp-S/T en de R&D-vestigingen van onder andere ASML, Philips, VDL ETG, Prodrive, NTS en NXP is de regio gespecialiseerd in onder meer hoogwaardige complexe machinebouw, chipdesign, micro- en nano-elektronica, geïntegreerde fotonica en additive manufacturing.

In Twente is de halfgeleidersindustrie georganiseerd in ChipTech Twente en geconcentreerd op het Kennispark Enschede, met Thales op het High Tech Systems Park Hengelo en in Almelo. Kennis-instellingen als de Universiteit Twente en het MESA+ Institute en bedrijven als Demcon, IMS, Quixquantum, Sintecs en New Origin werken aan onder meer chip design, fotonica toepassingen, organ-on-a-chips en advanced manufacturing.

De regio Arnhem-Nijmegen heeft met Lifeport een sterke positie in advanced packaging, R&D, chipdesign, productie en equipment. Met bedrijven als NXP, Ampleon, Besi, Nexperia, Trymax en ASMT ALSI en een volwassen innovatie-ecosysteem rond de NovioTech Campus. Het Chip Integrated Technology Centre (CITC-TNO) vertegenwoordigt het speerpunt advanced packaging in het ChipNL innovatieprogramma.

OnePlanet Research Center werkt met ontwikkeling van chiptechnologie aan uitdagingen op het gebied van landbouw, voeding, gezondheid en milieu. Deze krachtige innovatiehub is een samenwerking tussen Wageningen University & Research, Radboud Universiteit, Radboud UMC en IMEC. OnePlanet stimuleert gericht innovatie bij mkb en met het OpenEducatie-programma bereiden WO, HBO en MBO-studenten zich voor op het gebruik van digitale technologische

toepassingen door te werken aan concrete vraagstukken uit hun werkveld.

Technologische keuzes en groeimarkten

Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel investeren – individueel en samen – in technologieontwikkeling en innovatie in geavanceerde packaging, advanced manufacturing, chipdesign en geïntegreerde fotonica. In aanvulling op onderzoek en ontwikkeling ligt daarbij het accent op randvoorwaarden als talentontwikkeling, aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt en het verbeteren van bestaande faciliteiten en kennisinfrastructuur. Volgens een recent advies van TNO aan de regering is in ieder geval de focus nodig op: advanced packaging, metrologie & inspectie en ontwerp van nieuwe en heterogene IC-architecturen.

Samen met Original Equipment Manufacturers en de hightech-keten van toeleveranciers wordt gewerkt aan een meerjarig programma om meer circulariteit in de semiconketen te brengen: reductie van materialen en kritieke grondstoffen en toekomstbestendige verdienmodellen. Wij zijn als provincies ook bereid daarin te investeren.

In Twente wordt een complete waardeketen voor heterogene chipsystemen op basis

van SiliciumNitride ontwikkeld, waarbij micro-elektronica en fotonica slim worden gecombineerd. Dat vraagt om nieuwe chipontwerpen en de ontwikkeling van geavanceerde productieapparatuur. Met partners als Demcon, Phix, Lionix, het MESA+ Nanolab van de Universiteit Twente en TNO vormt contract engineering in complexe systemen en productietechnologie een groeimarkt. Het sluit daarmee goed aan op de packaging-activiteiten in de regio Arnhem-Nijmegen en is complementair aan de ontwikkeling van Indiumfosfide chips in Brainport. Samen met partners als SMART Photonics, CITC en Xiver ontstaat een sterke compleet Nederlandse waardeketen voor de productie van fotonische chips.

We zien bovendien ook sterke verbindingen via onderlinge toelevering naar de fabricage van nieuwe generatie energiesystemen en energietechnologie (batterijen, waterstof, grids, etc.) en groeimarkten als agrofood, automotive sensoren, elektrische voertuigen, defensie- en veiligheidstoepassingen en medische technologie.

Mede vanuit aandelenposities, investeringen in startups en eigenaarschap zijn onze innovatiecampussen voortdurend in ontwikkeling. Zo wordt gewerkt aan een flinke uitbreiding van de Brainport Industries Campus, wordt op Kennispark Twente met New Origin geïnvesteerd in productiefaciliteiten voor fotonische chips en

wordt de NovioTech Campus verder ingericht met hoogwaardige infrastructuur en faciliteiten.

De Brabantse, Gelderse en Overijsselse kennisinfrastructuur is sterk verweven met nationale initiatieven als PhotonDelta, Chip NL Competence Center, de Semicon Board NL, Quantum Delta en ChipNL. En met Europese initiatieven als Chips Act, Important Project of Common European Interest (IPCEI), Europese alliantie voor halfgeleiderregio's (ESRA) en Horizon Europe. Deze koppeling maakt onze drie provincies niet alleen een uitvoeringsregio voor nationaal beleid, maar ook een praktische en operationele toegangspoort tot Europese financiering en industriële samenwerking via overheden en consortia van kennisinstellingen, campussen en bedrijven. Zoals eerder vermeld bieden Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel en hun ontwikkelingsmaatschappijen hun organiserend vermogen en investeringen als vliegwiel aan om het nationale ChipNL-programma in 2026 succesvol van start te laten gaan.

We moeten ons richten op essentiële onderdelen van de waardeketen waarbij Nederland een mondiaal leidende positie heeft.

4. Medische technologie en Life sciences

Motivatie

De gezondheidszorg in Nederland behoort tot de beste gezondheidszorgsystemen ter wereld. Tegelijkertijd staat de gezondheidszorg voor enorme uitdagingen: een toenemende zorgvraag door een groeiende groep ouderen die ook steeds ouder wordt, een groeiende druk op de beschikbaarheid van medicijnen en medische hulpmiddelen, stijgende zorgkosten, tekorten aan personeel en de behoefte aan effectievere behandelingen. Bovendien willen we minder afhankelijk worden van productieketens buiten Europa.

De Nederlandse medische technologiesector is één van de meest innovatieve sectoren in Europa. Zo staat Philips op nummer één in Europa wat betreft patentaanvragen voor medische technologieën, waarvan een groot gedeelte uit Nederland komt. Desalniettemin is wel een verdere versterking van het R&D-fundament nodig, met aandacht voor AI, robotica, imaging en data-gedreven oplossingen, klinische testbeds, start-up en scale-up financiering en talentontwikkeling.

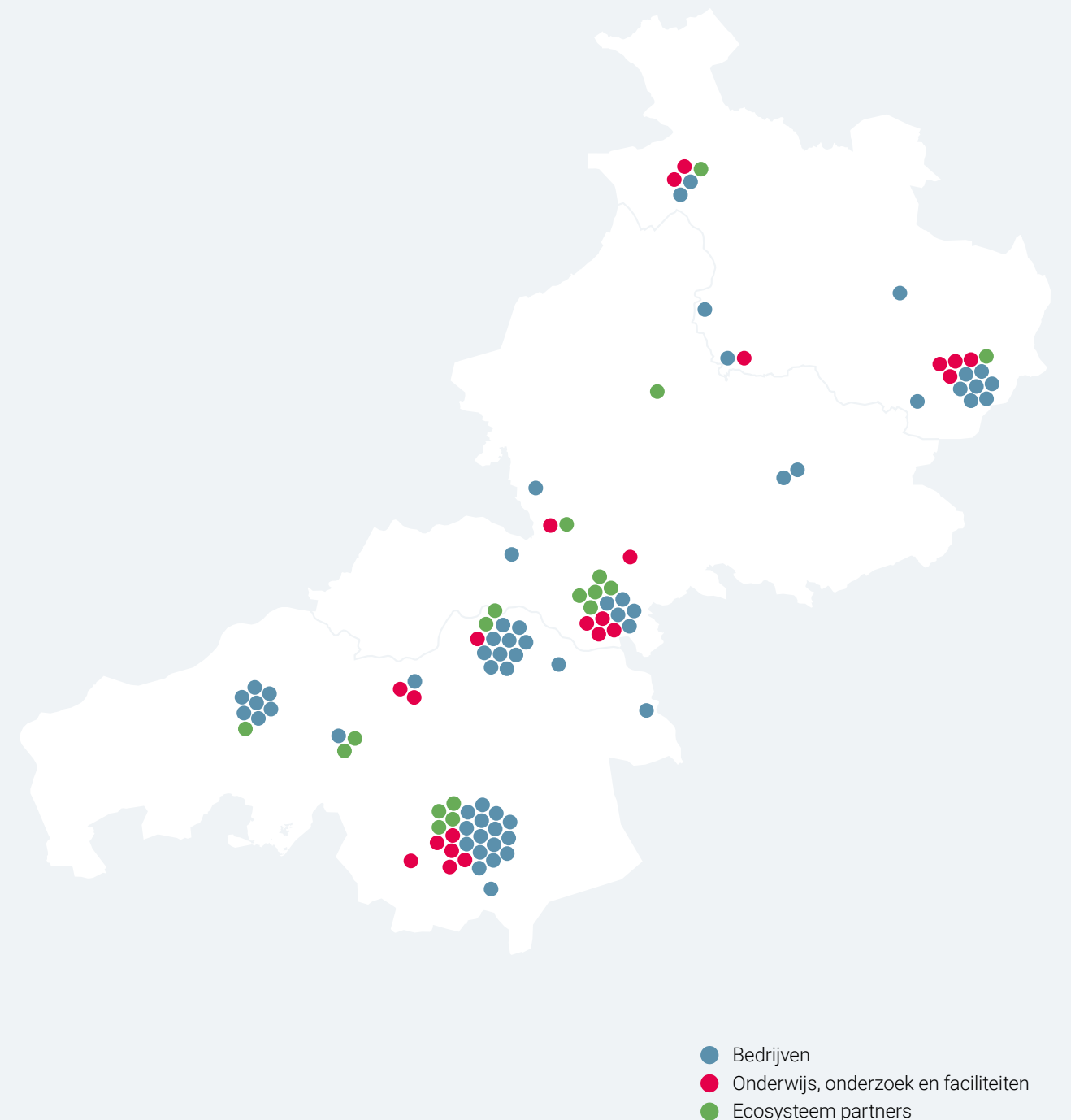
De provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel bieden bij uitstek oplossingen voor deze uitdagingen. De kracht ligt in de complementariteit van onze innovatieclusters. We beschikken over sterke unieke waardeketens – van geneesmiddelenontwikkeling (farma) en biotechnologie tot medische technologie (MedTech) en digitale zorgtoepassingen. Van fundamenteel onderzoek tot implementatie in de praktijk.

Dat kan de zorg en zorgprocessen efficiënter, veiliger en kosten-effectiever (en dus betaalbaar) maken. Denk aan regeneratieve geneeskunde en medische robotica, die complicaties verminderen en behandelingen verbeteren en aan robotica en data-gedreven hulpmiddelen die snellere en accuratere diagnostiek leveren en zorgprocessen slimmer organiseren. Daarnaast maken gepersonaliseerde behandelmethoden en nieuwe diagnostiek op basis van biologische markers het mogelijk om chronische ziektes gericht en effectiever aan te pakken.

Medische technologie en Life sciences

Op deze afbeelding is een geografisch overzicht gegeven van toonaangevende bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen, faciliteiten en ecosysteempartners die sterk inzetten op medische technologie en life sciences. Dit overzicht is niet uitputtend, maar geeft een goed beeld van de concentraties en perspectief.

Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel hebben alles in huis om zorginnovaties te ontwikkelen en te implementeren.

Uitdaging

De Nederlandse gezondheidszorg staat voor enorme uitdagingen wat ons zorgsysteem onder druk zet: een toenemende zorgvraag door een groeiende groep ouderen die ook steeds ouder wordt, een groeiende druk op de beschikbaarheid van medicijnen en medische hulpmiddelen, stijgende zorgkosten, tekorten aan personeel, strengere regelgeving, een explosieve groei aan (persoonlijke) medische data en de behoefte aan effectievere behandelingen.

Tegelijkertijd is onze nationale missie: 'In 2040 leven alle Nederlanders vijf jaar langer in goede gezondheid'. We moeten dat als maatschappij bereiken door meer te doen aan preventie, de zorg dichter bij huis te organiseren en nieuwe technologieën te ontwikkelen en implementeren die de zorg efficiënter en beter maakt, ontlast en betaalbaar houdt. Slimme zorginnovaties zijn daar de sleutel voor.

Hierdoor ontstaat een sterke vraag naar AI-gestuurde, robotica-ondersteunde en data-gedreven arbeidsbesparende technologie-oplossingen die de productiviteit verhogen, wachttijden verkorten en zorg verbeteren. Daarnaast moet de zorg weerbaarder worden tegen mondiale systeembedreigingen, zoals conflicten en gezondheids crises.

Technologische keuzes en groeimarkten

Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel hebben alles in huis om zorginnovaties te ontwikkelen en te implementeren en zo oplossingen te bieden voor maatschappelijke uitdagingen. De ecosystemen bestaan uit de volledige keten van wetenschap, grote bedrijven, startups, toeleveranciers en logistiek. Van medische technologie en digitale zorgtoepassingen tot aan geneesmiddelenontwikkeling (farma) en biotechnologie.

Medische technologie

Medische apparatuur en toepassingen

Met AI, robotica, imaging, sensortechnologie en data-gedreven oplossingen kunnen we snellere en accuratere diagnostiek leveren, betere zorguitkomsten, de behandelingen minder invasief maken en zorgprocessen slimmer organiseren. Zo zijn minimaal invasieve, beeldgestuurde interventies een van de snelst groeiende gebieden in de gezondheidszorg. Daardoor kan sneller herstel, minder complicaties en lagere kosten van patiënten met hart- en vaatziekten, kanker en beroertes mogelijk zijn. Philips is een van de wereldleiders in deze markt, wat de afgelopen jaren een aanzienlijke hoeveelheid banen en export heeft gecreëerd vanuit de fabriek in Best.

Noord-Brabant vervaardigt en exporteert veel medische apparatuur en heeft een sterke uitgangspositie met uitgebreide R&D- en productiefaciliteiten van bedrijven als Philips, Elekta, VDL en Prodrive. In onze drie provincies wordt medische apparatuur en technologie ontwikkeld en worden chips gemaakt voor medische toepassingen.

De medische robottechnologie ontwikkeling in onze drie provincies richt zich op slimme hulpmiddelen en logistieke robots die de fysieke belasting van zorgmedewerkers verlagen en de efficiëntie in zorginstellingen vergroten, zoals slimme rollators en automated guided vehicles voor ziekenhuislogistiek.

Regeneratieve geneeskunde en biotechnologie

Daarnaast groeit biotechnologie tot de hoeksteen van de toekomstige gezondheidszorg, met toepassingen als resorbeerbare implantaten en geavanceerde wondverbanden. Binnen het RegMed XB consortium en het Smart BioMaterials Consortium (SBMC) werken bedrijven en kennisinstellingen samen aan slimme materialen die het lichaam helpen herstellen. Denk aan regeneratieve geneeskunde die niet alleen symptomen bestrijdt, maar het lichaam ook zelf aanzet tot genezing via stamcellen, cel- en gentherapie, bijvoorbeeld van vaatweefsel. Ze verkort ziekenhuisopnames, versnelt herstel en vermindert de afhankelijkheid van donororganen.

Verminderen van dierproeven

In Brabant (via STEP4NAM's) en in Twente wordt tevens gewerkt aan nieuwe onderzoekstechnieken die dierproeven deels kunnen vervangen bij de ontwikkeling van medische technologie en geneesmiddelen. Zo worden in het Organ-on-Chip Centre Twente chips ontwikkeld waarop menselijke cellen worden geplaatst. Zo kunnen onderzoekers testen welk effect medicijnen hebben op een bepaalde ziekte, zonder dat daar dieren voor nodig zijn.

Life sciences & farma

Medicijnen leveren een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit van leven. Het is daarom belangrijk om de ontwikkeling van innovatieve medicijnen van de eerste fase tot de daadwerkelijke productie zo efficiënt en effectief mogelijk te laten verlopen. We werken samen binnen het nationale innovatieprogramma PharmaNL om vorm te geven aan gedeelde infrastructuur voor de ontwikkeling, opschaling en productie van innovatieve medicijnen in Nederland door het verbeteren van de randvoorwaarden.

Health tech

Binnen AI voor diagnostiek en beeldvorming, onder meer via OnePlanet, het TechMed Centre Twente, het e/MTIC (TU/e) en Brabant Connected Health, worden data- en AI-oplossingen ontwikkeld die medische beeldanalyse versnellen

en besluitvorming in de zorg ondersteunen. Zorgverleners zoeken naar digitale oplossingen die hun werk efficiënter en zorg toegankelijker maken, maar deze moeten eenvoudig te integreren zijn in hun bestaande processen. De snelle technologische ontwikkelingen, zoals AI, e-health en data-analyse bieden daar een oplossing voor. Er is een groeiende Healthtech-community die zich richt op systeemverandering in de zorg: nieuwe businessmodellen, cultuurverandering en preventie. In zogenaamde Living Labs, zoals in Helmond, worden zorginnovaties getest in de praktijk. Met het Europese programma ACE wordt gebouwd aan de thuiszorg van de toekomst.

Ecosysteem perspectief

Medische technologie

We hebben een krachtig internationaal concurrerend MedTech-cluster in de regio's Eindhoven (bv. op de High Tech Campus), Twente en Arnhem-Nijmegen. Hier werken meer dan 400 bedrijven aan AI-gestuurde diagnostiek, regeneratieve geneeskunde, medische instrumenten en robotica. Dat wordt ondersteund door een netwerk van mkb, universiteiten en kennisinstellingen van wereldklasse en een sterk netwerk van academische ziekenhuizen en topklinische ziekenhuizen. Meer dan 90 procent van de Nederlandse MedTech-octrooiën komt uit onze drie provincies. De TU/e, Radboud Universiteit en Universiteit Twente leveren bovendien de

helft van het aantal Nederlandse medisch-technologische startups af.

Het TechMed Centre Twente beschikt als innovatiehub over moderne preklinische proeftuinen, test- en simulatielabs, waar medische technologie veilig kan worden ontwikkeld en kan worden getest samen met artsen en onderzoekers. Simulatielabs zijn ook te vinden bij hogescholen als Saxion en Windesheim.

Bij het Chip Integration Technology Center op de NovioTech Campus in Nijmegen wordt in samenwerking met bedrijven en hogescholen chips gemaakt voor medische toepassingen. Binnen het OnePlanet Research Center werken universiteiten en bedrijven samen aan onder meer slimme sensoren en AI-toepassingen.

In de zogenoemde Patchfabriek op de High Tech Campus in Eindhoven krijgen medische toepassingen letterlijk vorm. Hier bevindt zich een pilotproductielocatie voor flexibele elektronica, waar sensoren en health patches worden ontwikkeld voor draagbare monitoring.

Vanuit het Smart BioMaterials Consortium, gevestigd in Eindhoven, is onlangs op de High Tech Campus in Eindhoven een innovatiecentrum voor medische en biotechnologie geopend, met laboratoria, cleanrooms en een state-of-the-art pilotproductiefaciliteit CUREON.

Lifesciences en farma

Rondom de campus Pivot Park in Oss (waarvan de provincie Noord-Brabant grootaandeelhouder is), bestaat een sterke concentratie in biotech-

en farmaceutische onderzoek en ontwikkeling. Meer dan 70 bedrijven, zoals Acerta Pharma, BioConnection, MSD en Organon, zijn samen goed voor duizenden banen. Het ecosysteem aldaar is sterk verbonden met kennispartners in de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel, zoals de Radboud Universiteit, TU/e, HAN University of Applied Sciences en het Centre for Human Drug Research (CHDR) in Enschede.

Een jaar geleden is aan de medicijnontwikkeling in Twente een impuls gegeven door de samenwerking tussen de Universiteit Twente, het Centre for Human Drug Research en Medisch Spectrum Twente, waar een nieuwe onderzoeksafdeling is geopend. Micronit is een mooi voorbeeld van een bedrijf dat nieuwe manieren van diagnoses ontwikkelt.

BOM en Oost NL bieden ondersteuning en versterking positie

De BOM en Oost NL ondersteunen ondernemers die met medische technologie, medicijnontwikkeling of digitalisering bijdragen aan een efficiënte, toegankelijke en betaalbare zorg – het ConnectingRegions instrument van ROM-NL helpt daar bij. Ze versnellen deze innovaties door gerichte begeleiding, investeringen in vroege fase en openen internationale deuren. Daarmee versterken ze de positie van Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel als koploper in de gezondheidszorg van de toekomst. In de regio Arnhem-Nijmegen draagt ook Briskr daar aan bij.

5. Bio- en voedingstechnologie

Motivatie

Nederland is internationaal koploper in hoogtechnologische, efficiënte en weerbare voedselproductie. Nederlandse innovaties in de bio- en voedingstechnologie vinden hun oorsprong veelal in Gelderland, met name in de regio Food Valley op de kennis-as Ede-Wageningen, maar zeker ook in Noord-Brabant en Overijssel. We zijn daarmee een belangrijke factor richting een duurzamer en gezonder voedselsysteem, in harmonie met de omgeving en klimaat en richting de mondiale voedselzekerheid.

Deze koploperpositie is echter niet vanzelfsprekend meer, vanwege druk op ruimtegebruik, tekort aan water, netcongestie, een tekort aan talent en financiering en vanwege strijdige of belemmerende wet- en regelgeving (zoals op gebied van stikstof). De unieke voedselproductieketen in Nederland en in onze provincies staat dus voor de uitdaging om haar leidende rol in de toekomst te bestendigen.

De ontwikkeling van bio- en voedings-technologie is cruciaal om enerzijds de belasting op klimaat, milieu, het bodem- en watergebruik en natuur terug te brengen en anderzijds om in de voedselvoorziening in de wereld te kunnen voorzien.

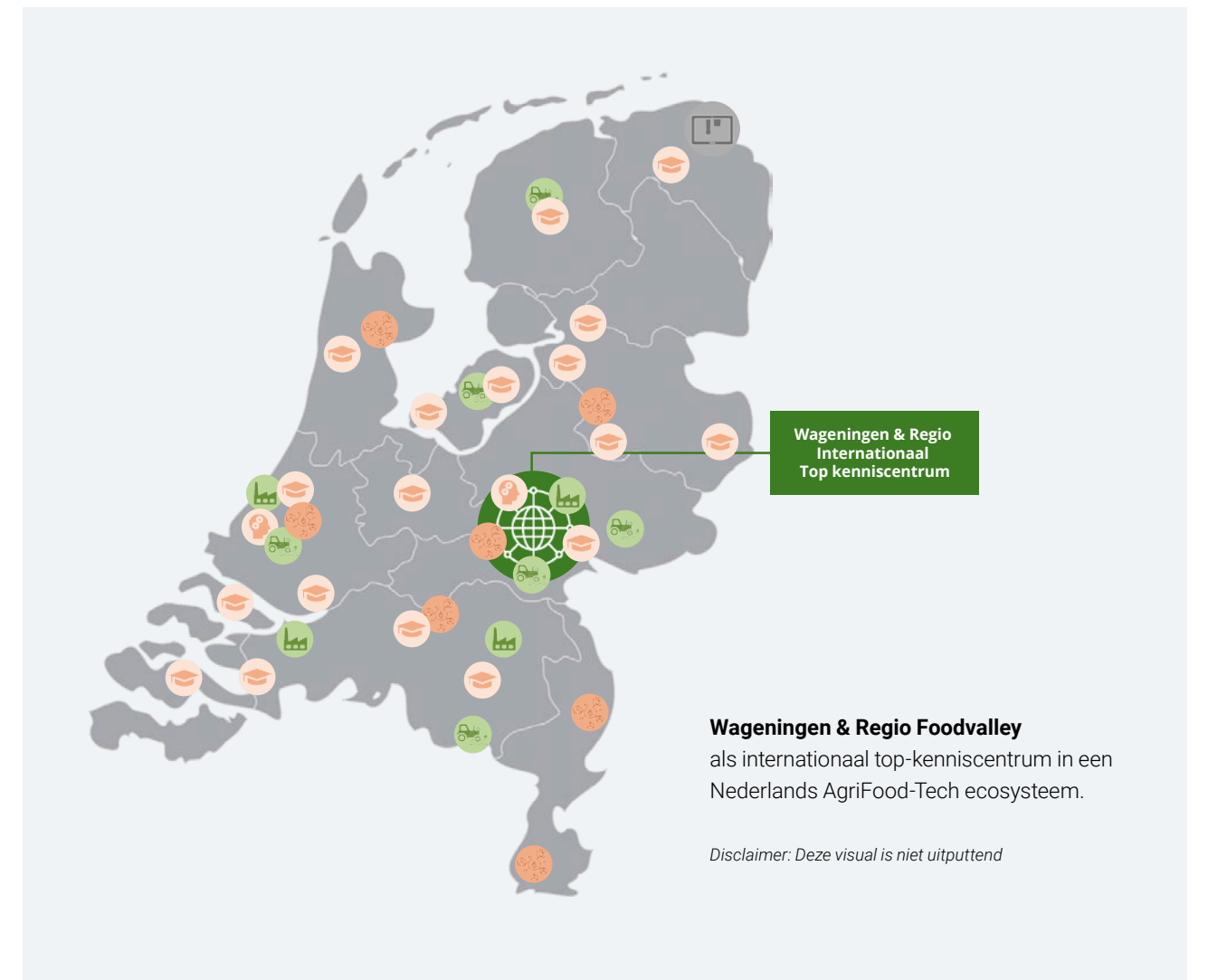
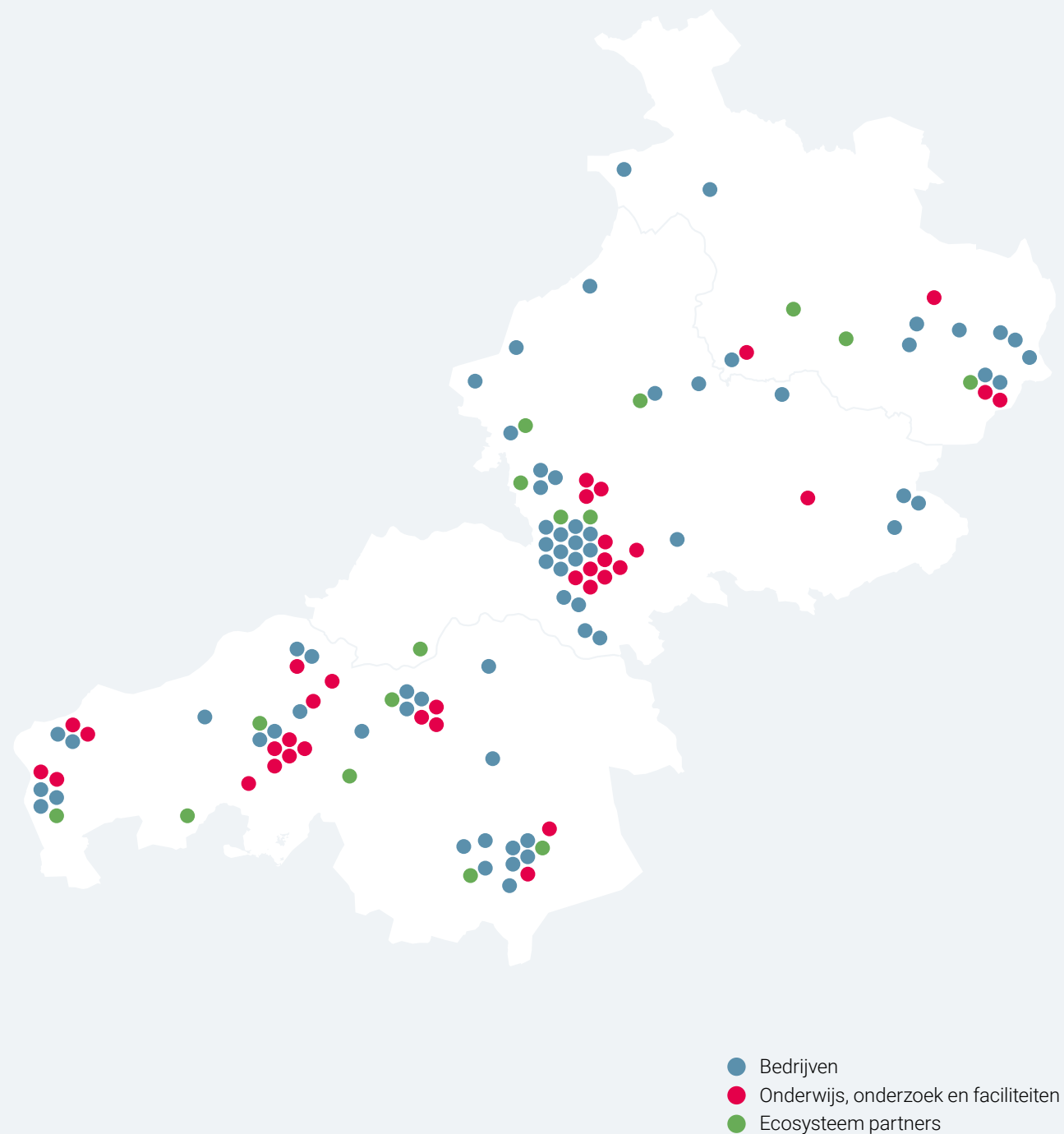
We nemen daar als provincies het voortouw in. Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel beschikken immers over vele elementen om innovatieve, duurzame en plantaardige voedseloplossingen en ingrediënten te ontwikkelen en deze tot ver buiten de landsgrenzen te vermarkten.

Onze drie provincies herbergen de complete waardeketen voor efficiënte productie van (plantaardige) voedselinnovaties.

Duurzame voedselsystemen

Op deze afbeelding is een geografisch overzicht gegeven van toonaangevende bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen, faciliteiten en ecosysteempartners die sterk inzetten op bio- en voedingstechnologie. Dit overzicht is niet uitputtend, maar geeft een goed beeld van de concentraties en perspectief.

Uitdaging

De kwaliteit en continuïteit van onze voedselvoorziening is één van de meest urgente wereldwijde uitdagingen. De manier waarop we nu voedsel produceren is op allerlei vlakken té belastend, onder meer voor het land, het zoetwater, de biodiversiteit en het klimaat. Daarbij hebben we in de komende jaren mondiaal alleen maar steeds meer gezond en betaalbaar voedsel nodig.

Nederland speelt als klein landje een voorname rol in deze transitie. De koploperspositie van onze unieke Nederlandse voedselproductieketen is echter vanwege tal van factoren niet vanzelfsprekend en staat onder druk. De effecten van klimaatverandering, druk op ruimtegebruik, belemmerende wet- en regelgeving (zoals stikstofregels), tekort aan financiering, beschikbaarheid van grondstoffen (waaronder meststoffen) wegen allemaal mee in de toekomst van de agrofood cluster. Daarmee worden Nederlandse voedselketens in toenemende mate

afhankelijk van landen buiten de Europese Unie, zowel wat betreft grondstoffen als de benodigde kennis en technologie.

Om een brug te slaan tussen enerzijds het realiseren van een positieve impact op klimaatverandering en biodiversiteitsverlies en anderzijds onze strategische autonomie in onze voedselvoorziening te borgen, is een grote verandering nodig in wat we produceren en de manier waarop we dat doen.

Zo is bijvoorbeeld de overgang naar plantaardige voeding veelbelovend, maar kent deze ook uitdagingen. Een van de grootste obstakels is het opschalen van de productie om aan de snelgroeiende vraag te voldoen. Naarmate meer consumenten om gezondheids- en milieuredenen overstappen op plantaardige voeding, wordt de behoefte aan efficiënte en schaalbare productieprocessen cruciaal. Een andere grote uitdaging ligt in het verbeteren van de smaak en

het voedingsprofiel van alternatieve eiwitten. Dit vereist voortdurend onderzoek en ontwikkeling om plantaardige producten te innoveren en te verfijnen, zodat ze voldoen aan de verwachtingen van de consument.

Ecosysteem perspectief

Onze drie provincies herbergen de complete waardeketen voor efficiënte productie van (plantaardige) voedselinnovaties. We verbouwen gewassen als aardappelen, bieten, vollegroendsgroenten en (zacht) fruit. We hebben de aanwezigheid van sterke kennisinstituten, zoals Wageningen University & Research (WUR), World Food Center, HAS Green Academy, Aeres Hogeschool en Cosun Innovation Center. We hebben een bewezen schaalbaar ecosysteem, gesteund door de ROM's en partijen als Startlife, Food Valley en de Scale Up Plant. We kennen daarin de nodige succesverhalen, zoals

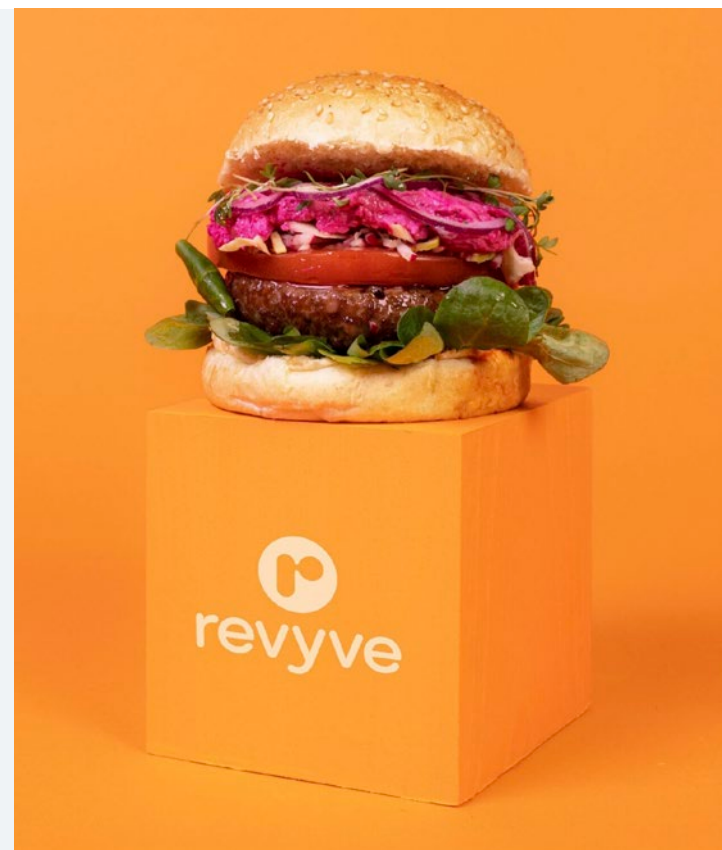
De Vegetarische Slager, Revyve, the Protein Brewery, PeelPioneers, Redefine Meat en Cosun Protein.

Regio Food Valley is een wereldwijd concurrerend innovatie- en productiecluster en heeft een sterke reputatie op gebied van kennis en innovatie, landbouw en voedselproductie. Daarbinnen vormt de Wageningen Campus met haar universiteit het kennishart van dit unieke nationale ecosysteem: een toplocatie voor R&D met onderzoekers, instituten, studenten, bedrijven, maatschappelijke- en netwerkorganisaties. Zo zijn er succesvolle startups als Revyve (microbieel alternatief voor kippeneiwit), Time Traveling Milkman (plantaardige ingrediënten voor romigheid) en Solynta (aardappelvermeerdering/-verdeling via zaad), research centra van OnePlanet, FrieslandCampina en Unilever en agrifoodtech accelerator Startlife gehuisvest.

Revyve

Revyve produceert hoogwaardige gisteiwitten met de functionaliteit van eieren, om zo ei te vervangen in categorieën als bakkerijproducten, sauzen en plantaardige zuivel. De ingrediënten van Revyve zijn natuurlijk, duurzamer en ook nog eens concurrerend in prijs. Het is een mooi voorbeeld van een succesvolle scale-up, die ooit is gestart in Wageningen/FoodValley, met steun vanuit het Startlife-programma, Oost NL en Royal Cosun. Het bedrijf is vervolgens voor de productie uitgebreid richting het Brabantse Dinteloord, waar de locatie inmiddels op volle capaciteit draait voor meerdere klanten. Het heeft onlangs € 24 miljoen opgehaald om de productie uit te kunnen breiden, onder meer van de BOM, Invest-NL en ABN AMRO en wederom door Royal Cosun en Oost NL. Het is een mooi voorbeeld hoe de steun vanuit zowel het Wageningse als het Brabantse ecosysteem het bedrijf heeft geholpen om in recordtijd naar industriële schaal te groeien.

In de regio zijn inmiddels meer dan 235 innovatieve partijen gevestigd. Daarin speelt ook het World Food Center in Ede (met verscheidene bedrijven, zoals Saia Agrobotics en Holland Green Science, en onderwijs, zoals Aeres MBO) en de locatie van NIZO in Ede (met het Biotechnology Fermentation Factory) een belangrijke rol.

In Brabant wordt op gebied van plantbased biotechnologie met bedrijven van uiteenlopende omvang (zoals Royal Cosun, The Protein Brewery, Revyve, Redefine Meat, Schouten Europe en Those Vegan Cowboys), het onderwijs en open

R&D-faciliteiten (zoals BioscienZ, VARTA, Cosun Innovation Center en HAS Green Academy) gebouwd aan het ecosysteem onder de noemer 'Scale Up Plant of Europe'. In eerste instantie wordt ingezet op opschaling van voedselingredienten, zoals alternatieve eiwitten (met aanvullend biotechnologieontwikkelingen op gebied van non-food/biobased materials, duurzame energie en groene chemie). Belangrijke locaties daarvoor vormen onder andere Delta Agrifood Business in Bergen op Zoom en Food Tech Brainport in Helmond.

Technologische keuzes en groeimarkten

Eiwittransitie (plantbased)

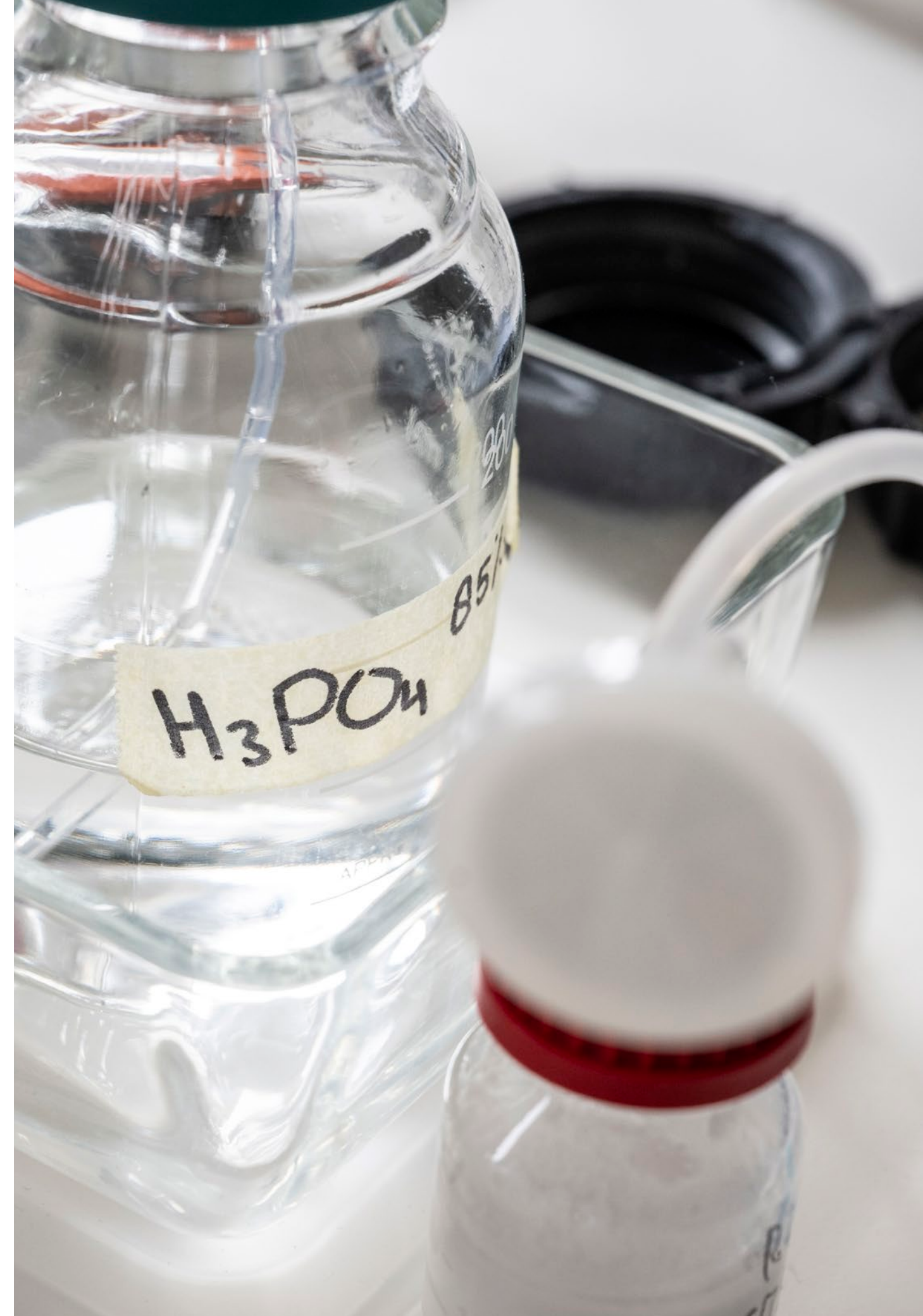
Het maken van een omslag van een dierlijk naar een (meer) plantaardig dieet is cruciaal. Essentiële voedingsstoffen (food ingredients), zoals eiwitten, vetten en vezels, kunnen via precisie fermentatie, extractie en overige biotechnologie op een efficiënte en cleane manier op grote schaal worden ontwikkeld, geproduceerd en vermarkt. In Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel hebben we alles in huis om aantrekkelijke alternatieven voor vlees en zuivel te bieden. Van een vruchtbare bodem en volledige traditionele voedselwaardeketen tot kennis over geavanceerde technologische innovatie, de nodige toeleveranciers en logistiek. Enkele voorbeelden van (investerings)initiatieven: The Protein Community is opgezet om mkb'ers te ondersteunen bij de ontwikkeling van plantaardige alternatieven; oorspronkelijk gestart in Gelderland en Overijssel zijn inmiddels meer dan honderd bedrijven aangesloten uit vele andere regio's en landen. De Brabantse Scale Up Plant is gericht op opschalingsfase voor startups met specifieke kostbare hardware en faciliteiten, zoals Cosun Innovation Center, Delta Agrifood Business en Food Tech Brainport. Het verstevigt de verbindingen met het Gelderse Startlife startup-fonds en de WUR op gebied van plantbased food ingredients.

Hightech in de agro- en voedingsindustrie

Oost-Nederland en Noord-Brabant bieden ruimte aan de ontwikkeling en toepassing van kunstmatige intelligentie (AI), chip- en sensortechnologie en robotisering (smart farming en smart processing) in de landbouw en voedingsindustrie. Deze technologieën kunnen helpen om de teelt en productie van verschillende (voedings)gewassen en ingrediënten efficiënter, productiever, goedkoper en milieuvriendelijker te maken. Denk in de precisielandbouw aan de koppeling van systemen die data verzamelen (bv. drones met sensoren) aan systemen die bewerkingsstappen doen (bv. robots die oogsten). Bovendien levert dit bij uitstek unieke kansen op om de crossovers tussen andere specialisaties van onze provincies te vinden, zoals op gebied van gezondheid, htsm en circulaire materialen.

Enkele voorbeelden van (investerings)initiatieven: het Oost-Nederlandse OnePlanet Research Center via Open Planet (implementeert samen met stakeholders sleuteltechnologieën (sensing, data, etc.) in agrofood en circulair gebruik van grondstoffen), CROP-XR (voor de veredeling van meer weerbare planten; gefinancierd door het NGF, FoodX (businesscenter van het World Food Center in Ede) en het Brabantse AgroBOTS (robotica-oplossingen binnen verschillende teelten).

Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel vormen zodoende een enorme proeftuin, met veel boeren, voedsel- en ingrediëntenverwerkers en co-producenten, waar nieuwe ideeën kunnen worden uitgeprobeerd. Onze provincies zijn de perfecte hotspot voor agro- en voedingsinnovatie.

6. Resumé

Nederland bevindt zich in een beslissende fase waarin het economisch verdienvermogen opnieuw moet worden vormgegeven. Het industriebeleid met focus biedt daarvoor een helder kompas: investeren in markten waar Nederland nu al sterk is, opschalen van kennis naar productie en vergroten van de weerbaarheid van onze economie. De uitdaging ligt niet langer in de beleidsrichting, maar in de uitvoering ervan. Juist daar ligt de kracht van de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel. We hebben ons hierin bewezen sterk te zijn. De ambities van het nieuwe industriebeleid kunnen alleen bereikt worden als ze worden verankerd in de regio's waar de innovatie daadwerkelijk plaatsvindt.

Wij nodigen u en anderen uit met ons in gesprek te gaan om keuzes en mogelijkheden toe te lichten die de posities van de maakindustrie in onze provincies kunnen versterken. Aanknopingspunten liggen er genoeg in de recente brieven vanuit het Kabinet aan de Tweede Kamer op het vlak van Actieplan 3% R&D, Industriebeleid met focus, arbeidsproductiviteit, Nationale Digitaliserings Strategie en de Nederlandse invulling van het Meerjarig Financieel Kader van de EU.

Betrek ons actief vanaf de voorbereiding bij het (nieuw) vorm te geven industrie- en innovatiebeleid, waar voor de uitvoering ervan aanvullend draagvlak, denkkraft, organiserend vermogen en bestuurlijk partnerschap nodig is. Wij hebben enkele van onze ideeën toegelicht. En er liggen genoeg uitdagingen om samen te beantwoorden!

De ambities van het nieuwe industriebeleid kunnen alleen bereikt worden als ze worden verankerd in de regio's waar de innovatie daadwerkelijk plaatsvindt.

We voorzien dat ons aanbod in lijn is met het onafhankelijk advies van de heer Wennink over het Nederlandse investeringsklimaat en ons toekomstig verdienvermogen. Wij hebben voorstellen gedaan om het regionale vestigingsklimaat onderling beter te verbinden en te verbeteren en vragen aandacht voor strategische technologische keuzes voor de maakindustrie van de toekomst.

Voor Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel liggen die in de deep tech, medische technologie, life sciences, bio- en voedingstechnologie. Randvoorwaardelijk pleiten wij voor een continue investeringshorizon met mijlpalen voor fysieke infrastructuur, waaronder ruimte voor vestiging van bedrijven, lab-, piloten demofaciliteiten voor starters, bereikbaarheid van campussen, wonen/leefomgeving en oplossingen voor energieknooppunten. Dat vraagt om actie. De samenwerking tussen de provincies, technische universiteiten, de ROM's en Invest-NL is daarbij cruciaal.

Daarnaast is Europese samenwerking essentieel. Wij roepen het Rijk op om samen met de provincies te investeren in deelname aan Europese fondsen en programma's. Benut onze posities als provincies in Europa. Neem in het komende Nationale en Regionale Partnerschap Plan (NRPP), het European Competitiveness Fund en Interreg expliciet de bijdrage aan strategische autonomie op als doelstelling. Zo benutten we de kracht van regio's én Europa – en zorgen we dat Nederland voorop blijft lopen in de technologie van morgen.

